

g

f

e

d

c

Mezinárodní právo veřejné

Libor Novák

Vysokoškolská učebnice

Odborné nakladatelství Vysoké školy ekonomie a managementu

 VŠEM

VYSOKÁ
ŠKOLA
EKONOMIE
A MANAGEMENTU

MEZINÁRODNÍ PRÁVO VEŘEJNÉ

Vysoká škola ekonomie a managementu

2023

Mezinárodní právo veřejné

Seznam autorů:

Mgr. Bc. Libor Novák

Copyright © Vysoká škola ekonomie a managementu 2023

Vydání první. Všechna práva vyhrazena

ISBN: 978-80-88502-55-5

Vysoká škola ekonomie a managementu

www.vsem.cz

Žádná část této publikace nesmí být publikována a šířena žádným způsobem a v žádné podobě bez výslovného svolení vydavatele.

Obsah

Značky a symboly v učebním textu	7
Předmluva	8
1. KAPITOLA: ÚVOD DO MEZINÁRODNÍHO PRÁVA VEŘEJNÉHO	10
1.1 Co je mezinárodní právo veřejné?	11
1.2 Vztah mezinárodního práva veřejného a vnitrostátního práva	12
1.3 Dualistická a monistická koncepce	13
1.4 Aktuální otázky a úprava v českém právním řádu	14
2. KAPITOLA: PRAMENY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA VEŘEJNÉHO	20
2.1 Specifika mezinárodního práva	21
2.2 Prameny mezinárodního práva	21
2.3 Mezinárodní smlouva	22
2.4 Mezinárodní obyčej	23
2.5 Jiné prameny mezinárodního práva	24
3. KAPITOLA: MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE	28
3.1 Právní subjektivita mezinárodních organizací	29
3.2 Výsady a imunity pracovníků mezinárodních organizací	30
3.3 Systém Organizace spojených národů	31
4. KAPITOLA: MEZINÁRODNÍ ŘÍČNÍ TOKY	36
4.1 Obecně k tzv. „přírodním zdrojům“	37
4.2 Právní režim evropských mezinárodních řek	37
4.3 Jiné než plavební využití mezinárodních řek	38
4.4 Právo vnitrozemských států na přístup k moři	39
5. KAPITOLA: NÁMOŘNÍ A MOŘSKÉ PRÁVO	43
5.1 K námořnímu a mořskému právu obecně	44
5.2 Úmluva UNCLOS	44
5.3 Vymezení mořských ekonomických zón a spory v této oblasti	45
5.4 Právo vlajky	47
5.5 Právní postavení kapitána námořního plavidla	48
6. KAPITOLA: MEZINÁRODNÍ EKONOMICKÉ PRÁVO	52
6.1 Světová banka a Mezinárodní měnový fond	53
6.2 Světová obchodní organizace	56
6.3 Nadnárodní organizace	57
6.4 Řešení sporů v mezinárodním ekonomickém právu	59

Glosář	63
Literatura	65
Vzorové testové otázky	66
PŘÍLOHA: VÝŇATKY Z VYBRANÝCH MEZINÁRODNÍCH SMLUV A DOHOD	69
Charta Organizace spojených národů	70
Statut mezinárodního soudního dvora	73
Úmluva o výsadách a imunitách Organizace spojených národů	81
Helsinský závěrečný akt	85
Vídeňská úmluva o smluvním právu	86
Úmluva o tranzitním obchodu vnitrozemských států	92
Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu	95
Úmluva o potlačování protiprávních činů proti bezpečnosti námořní plavby	110
Úmluva o urovnání investičních sporů mezi státy a občany ostatních států	116
Dohoda o Mezinárodním měnovém fondu	121
Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace	127
Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (Newyorská úmluva)	133

Značky a symboly v učebním textu

Struktura distančních učebních textů je rozdílná již na první pohled, a to např. v zařazování grafických symbolů – značek.

Specifické grafické značky umístěné na okraji stránky upozorňují na definice, cvičení, příklady s postupem řešení, klíčová slova a shrnutí kapitol. Značky by měly studenta intuitivně vést tak, aby se již po krátkém seznámení s distanční učebnicí dokázal v textu rychle a snadno orientovat.

Definice

Upozorňuje na definici nebo poučku pro dané téma.

Příklad

Označuje příklad praktické aplikace učiva včetně řešení.

Otázky k procvičení a úkoly

Označuje otázky a úkoly s postupem řešení na konci kapitoly.

Klíčová slova

Upozorňuje na důležité výrazy či odborné termíny nezbytné pro orientaci v daném tématu.

Shrnutí kapitoly

Shrnutí kapitoly se zařazuje na konec dané kapitoly. Přehledně, ve strukturovaných bodech shrnuje to nejpodstatnější z předchozího textu.

Předmluva

Publikace Mezinárodní právo veřejné, kterou právě držíte v rukou, se věnuje vybraným otázkám a tématům z uvedené materie. Neklade si ambici postihnout celou tuto oblast, která je velice široká, vyčerpávajícím způsobem, protože pro studenty převážně ekonomických oborů není takové detailní pojetí potřebné.

Tato publikace se dělí do kapitol, které svým obsahem kopírují vybraná témata mezinárodního práva veřejného, jimž bude věnována pozornost. Kromě samotného teoretického výkladu obsahuje publikace i modelové příklady, na nichž je ilustrováno aplikované právní řešení. Pro zajištění ucelenosti výkladu a kompletnosti předaných informací jsou součástí publikace i vybrané mezinárodní smlouvy, s nimiž by studenti měli být alespoň rámcově seznámeni.

První kapitola publikace se věnuje pojmu mezinárodního práva veřejného a zaměřuje se na jeho vztah s právem vnitrostátním. Jde o výklad, který je stěžejní pro správné pochopení toho, kam mezinárodní právo veřejné v systému práva zařadit.

Druhá kapitola se věnuje problematice pramenů mezinárodního práva, tj. formám, ve kterých je právo nalézáno (zde převážně mezinárodní smlouvy a mezinárodní obyčeje).

Třetí kapitola se věnuje mezinárodním organizacím, jejich právní osobnosti, vystupování v mezinárodně-právních vztazích, stejně tak i výsadám a imunitám, které mezinárodní organizace požívají.

Čtvrtá kapitola se věnuje problematice mezinárodních říčních toků a zaměřuje se především na právní režimy využívání mezinárodních řek, jejich využívání a právu na přístup k moři.

Pátá kapitola se věnuje tzv. „mořskému právu“. Jakkoliv se pro tuzemské právní prostředí může jevit neobvyklá, je z globálního hlediska velmi důležitá s ohledem na vymezení mořských zón ekonomického vlivu.

Šestá kapitola je věnována ekonomickému mezinárodnímu právu. Zmíněna je problematika Mezinárodního měnového fondu, Světové banky a Světové obchodní organizace. Pozornost bude zaměřena i na řešení ekonomických sporů prostřednictvím mezinárodních arbitráží.

Autor publikace věří, že tato publikace se pro studenty stane využitelnou a srozumitelnou pomůckou, která jim pomůže v praktické přípravě na zkoušku z tohoto předmětu.

Mgr. Bc. Libor Novák

1

---

kapitola

Úvod do mezinárodního práva veřejného

1. kapitola

Úvod do mezinárodního práva veřejného

Úvod

V první kapitole bude vymezen především pojem mezinárodního práva veřejného. V této souvislosti bude rovněž sdělena jeho definice a účel působení ve vztazích mezi státy (příp. jinými subjekty) navzájem. Bude kladen důraz na vysvětlení rozdílů mezi vnitrostátním právem a mezinárodním právem veřejným. Pozornost bude rovněž věnována teorii monistické a dualistické koncepce.

Seznámení se s těmito elementárními pojmy je předpokladem pro pochopení dalšího výkladu. Tomu by měly napomoci i řešené modelové situace, které budou demonstrovat konkrétní aplikaci principů mezinárodního práva veřejného. Závěrem první kapitoly bude provedena rekapitulace.

Cíle kapitoly

- Seznámit se s mezinárodním právem veřejným.
- Uvést základní definice mezinárodního práva veřejného.
- Vysvětlit rozdíl mezi mezinárodním právem veřejným a vnitrostátním právem.
- Seznámení se s teorií monistické a dualistické koncepce.

1.1

Co je mezinárodní právo veřejné?

Mezinárodní právo veřejné má své kořeny hluboko v lidské minulosti a vyvíjelo se v podstatě současně s prvním náboženským či se zvykovým právem. Již v době před-historické, kdy žili lidé v rodovém či kmenovém uspořádání, totiž docházelo k příležitostnému navazování vztahů se sousedy (kmény či rody). Tyto vztahy se mohly týkat obchodu, lovu, rozdělení území, válečných výprav atd. V pozdějších historických epochách pak v souvislosti s rozvojem civilizace docházelo k tvorbě mocenských center (na Blízkém či Dálném východě, ve starověkém Řecku a Římě), která rovněž usilovala o uzavírání smluv (David, Sladký, 2022, s. 31). Ty mohly mít charakter obchodních, válečných, či naopak mírových dohod a jsou charakteristické nerovností práv a povinností mezi stranami. Ta ze stran, která měla výhodnější či silnější postavení, si mohla určovat či vynucovat podmínky (David, Sladký, 2022, s. 31).

V období antického Říma se pro mezinárodní práva začal používat pojem „ius gentium“. V období středověku pak došlo přirozeným vývojem k ustálení pojmu „ius inter gentes“ (tj. „právo mezi národy“). Až v 19. století se následně lze poprvé setkat s používáním pojmu „mezinárodní právo veřejné“ (David, Sladký, 2022, s. 31).

V dnešní době je mezinárodní právo veřejné samozřejmě mnohem propracovanější a složitější, než tomu bylo v minulosti. Dohody, jimiž státy mezi sebou upravují vzájemné vztahy či celosvětově významná témata, odpovídají aktuálním problémům, např. regulování či omezování určitých druhů zbraní, potírání násilného chování směřujícího vůči ženám a dětem, řešení ekologických témat (Ondřej, Mrázek, Kunz, 2023, s. 30).

Základní charakter mezinárodního práva veřejného však zůstává i po mnoha letech podobný, a to vyřešit mezi nejméně dvěma rovnými subjekty, které jsou k tomu způsobilé (zpravidla státy), určitou vzájemně důležitou otázku (Ondřej, Mrázek, Kunz, 2023, s. 30).

DEFINICE

Mezinárodní právo veřejné

Souhrn pravidel a norem, které upravují vzájemné vztahy nejméně dvou rovných subjektů, zpravidla států.

Je však nutné vyjasnit, že subjektem mezinárodního práva veřejného nejsou pouze státy (jak lze usuzovat z použití slova „zpravidla“ ve výše uvedené definici). Za subjekty mezinárodního práva lze považovat i mezinárodní organizace, nadnárodní společnosti, ale za určitých okolností také jednotlivce (fyzické osoby). Předpokladem k tomu je, že jim mezinárodní právo veřejné tuto subjektivitu přiznává, přičemž tato se může projevovat jak z hlediska určitých oprávnění, tak z hlediska povinností.

CVIČENÍ 1

Je ještě v dnešní době možné, že subjekty mezinárodního práva veřejného (v tomto kontextu myšleno státy) vůči sobě vystupují z pozice síly? Tj. že neuznávají vzájemnou rovnost a vedou proti sobě nepřátelské akce či vojenské operace?

1.2

Vztah mezinárodního práva veřejného a vnitrostátního práva

Mezinárodní právo veřejné a vnitrostátní právo jsou na sobě do značné míry nezávislé systémy. Při srovnání lze dojít k závěru, že okruh právních vztahů, které regulují, je zcela odlišný, byť mezi nimi existují určité průniky, např. v podobě ratifikace mezinárodní smlouvy do národního právního řádu.

Hlavní rozdíly mezi mezinárodním právem veřejným a vnitrostátním právem lze nejlépe demonstrovat na následujících příkladech.

Počet subjektů – vnitrostátní právo dopadá na mnohem větší počet adresátů (fyzických a právnických osoby), až v počtu milionů. Naopak adresáty povinností dle mezinárodního práva veřejného může být zhruba 200 států, které jsou na světě, případně zhruba 400 mezinárodních organizací – postavení jednotlivce v mezinárodním právu veřejném je pouze okrajové (David, Sladký, 2022, s. 79).

Normotvorba – jakkoliv může normotvorba vznikat i mimo moc zákonodárnou (např. na úrovni samosprávných celků či ústředních správních orgánů), obecně platí, že vnitrostátní právo má jasně předepsaný zákonodárný proces. Tímto pak musí projít každý právní předpis, má-li být platný a účinný. U mezinárodního práva veřejného naopak jeho normy vznikají na základě vůle států, resp. jejich představitelů, kteří mezi sebou o určité záležitosti jednají (David, Sladký, 2022, s. 89).

Absence veřejné moci – byť tato sice není ve všech případech, převažuje stav, kdy na dodržování vnitrostátního práva dohlíží (a současně jej vynucují) administrativní či silové složky státu (např. armáda, policie, finanční správa, celní správa aj.). Adresáti vnitrostátních norem se jim musí podřídit (princip subordinace). U mezinárodního práva veřejného záleží na vůli států, jestli budou příslušné mezinárodní normy dodržovat – princip koordinace (David, Sladký, 2022, s. 90).

Povaha norem – ve vnitrostátním právu jsou právní předpisy a normy v drtivé většině případů psané. Kromě závazných pravidel, které je třeba respektovat či dodržovat (hmotněprávní normy), disponuje stát ve svém vnitřním právním prostředí i normami, které upravují postupy v případě jejich porušení (procesní normy). Naopak v mezinárodním právu veřejném se může postupovat na základě obyčejů, které se mezi stranami úmyslně či mimoděk vyvinou. Dále je v mezinárodním právu zásadní převaha norem hmotněprávních (David, Sladký, 2022, s. 108–109).

DEFINICE

Vnitrostátní právo

Souhrn pravidel a norem, které upravují práva a povinnosti jejich adresátů, kteří jsou vůči státu jakožto původci těchto pravidel a norem v podřízeném postavení.

Lze tedy shrnout, že při porovnání pravidel vnitrostátního práva a mezinárodního práva veřejného dospíváme k závěru, že rozdíl mezi nimi je patrný. Hmotněprávní i procesní normy vnitrostátního práva jsou rozvinutější, propracovanější a určitější. Naproti tomu v mezinárodním právu veřejném si lze povšimnout jeho neurčitosti, zejména jde-li o obyčejová pravidla, protože mnohé části tohoto odvětví nejsou (a patrně ani nebudou) kodifikovány.

Hlavním důvodem těchto rozdílů je, že suverénní stát má na svém území (ve svých hranicích) výlučnou moc, tzv. výsostná práva. V demokratickém státním zřízení jsou však i tato výsostná práva státu upravena či omezena tak, aby svévolně nezasahovala do života jednotlivce.

 CVIČENÍ 2

Vymezte několik hlavních rozdílů mezi vnitrostátním právem a mezinárodním právem veřejným.

1.3

Dualistická a monistická koncepce

Dualistická a monistická koncepce úzce souvisí s předchozí kapitolou, která se zabývala vztahem vnitrostátního a mezinárodního práva. Ovšem s ohledem na to, jakou má v problematice mezinárodního práva veřejného tato teorie důležitost, je jí věnována samostatná kapitola této publikace (už jen proto, že obě tyto koncepce, byť vznikly v relativně dávné historii, jsou dodnes uplatňovány).

Dualistická koncepce

Dle dualistické koncepce, která byla nejvíce rozšířená na konci 19. a pak na začátku 20. století, jsou právo vnitrostátní a právo mezinárodní dva různé systémy. V obou z nich má svou nezastupitelnou úlohu stát, který si určuje jak své mezinárodně-právní vztahy, tak i na základě svrchované moci vydává a vynucuje dodržování vnitrostátního práva na svém území. Normy mezinárodního práva pak mají podle této teorie účinnost ve vnitrostátním právu pouze tehdy, jestliže to stát sám určí (Ondřej, Mrázek, Kunz, 2023, s. 6).

DEFINICE

Dualistická koncepce

Dualistická koncepce je právně-doktrinální teorie, která pokládá vnitrostátní a mezinárodní právo za dva různé systémy.

Monistická koncepce

Monistická koncepce se začala formovat zhruba v polovině 20. století. Dle pohledu monistů je právo vnitrostátní a právo mezinárodní jeden ucelený celek. Jinak řečeno, vnitrostátní právo a mezinárodní právo jsou obě součástí téhož systému.

Jelikož se jedná o stejný systém, je vhodně položenou otázkou, která z norem převládne v případě jejich konfliktu – zda vnitrostátní či mezinárodní. Dle monistické koncepce je odpovědí, že převládnout by měla mezinárodní norma (z dnešního pohledu k tomu lze dodat, že tato mezinárodní norma by neměla být v rozporu s vnitrostátním ústavním pořádkem). V praxi se však při kritickém pohledu na monistické pojetí nezdá, že by primát mezinárodního práva příliš odpovídal skutečnosti (Ondřej, Mrázek, Kunz, 2023, s. 7).

DEFINICE

Monistická koncepce

Monistická koncepce je právně-doktrinální teorie, která pokládá vnitrostátní a mezinárodní právo za jeden ucelený systém, kde při kolizi norem převažuje mezinárodní právo.

Jak vyplývá z výše uvedeného výkladu, je vhodné hledat mezi dualistickou a monistickou koncepcí určitý kompromis, neboť ani jedna z těchto teorií není využitelná bez dalších výhrad. K takto vznikajícímu problému lze přistoupit způsobem, že jak vnitrostátní, tak i mezinárodní právo regulují odlišné druhy právních vztahů a že každý z těchto systémů působí ve sféře svého zájmu (tj. tam, kde se má a může projevit/uplatnit).

Naposledy popsany přístup někdy bývá v právní doktríně označován jako teorie koordinace.

1.4

Aktuální otázky a úprava v českém právním řádu

V dalších částech této publikace bude blíže pojednáno o tom, že mezinárodní právo veřejné je tvořeno především mezinárodními smlouvami, které jsou svým charakterem smlouvami normativními (závaznými pro jejich adresáty). Smlouvy mezi sebou uzavírají subjekty mezinárodního práva, což jsou nejčastěji suverénní státy, případně vládní mezinárodní organizace. Pro uvedení celkového kontextu je však nutné alespoň základním způsobem vymezit, jak mezinárodní smlouvy, jichž je České republiky stranou, působí na její vnitřní právní řád.

V České republice je sjednávání mezinárodních smluv v pravomoci prezidenta republiky, který může tuto pravomoc delegovat na vládu nebo její členy. Po uzavření smlouvy je nutná ratifikace (schválení) parlamentem a vyhlášení ve Sbírce mezinárodních smluv (Sládeček, Mikule, Suchánek, Syllová, 2016, s. 121).

Pro vztah mezi českým právním řádem a mezinárodním právem je stěžejní čl. 10 Ústavy, ve kterém je stanovena aplikační přednost již závazných mezinárodních smlouv, k jejíž ratifikaci dal souhlas Parlament, před zákonem. Závaznou se přitom mezinárodní smlouva nutně nestává samotnou ratifikací, ale může být nezbytné (ze smlouvy to bude vyplývat), že těchto ratifikací musí být signatářskými státy učiněn stanovený počet. Mezinárodní právo (zejména mezinárodní smlouvy) je tedy nadřazeno zákonům, avšak nikoliv ústavnímu pořádku (Sládeček, Mikule, Suchánek, Syllová, 2016, s. 121).

CVIČENÍ 3

Posuďte, zda jednotlivé osoby v zadání postupovaly správně: Prezident republiky pověří předsedu vlády, aby v zahraničí vyjednával o mezinárodní smlouvě, která se týká vojenské spolupráce a dodávek zbraňových systémů. Za tím účelem mu udělí písemnou plnou moc.

Součástí smlouvy, kterou předseda vlády podepíše, jsou však i rozsáhlá ustanovení týkající se ekonomických povinností obou států (zakládání tzv. „off-setů“, tj. garance ze strany České republiky, že bude odebírat od podnikatelů ze zahraničního státu dodávky a služby související s vojenským materiálem, jehož se smlouva týká).

Je prezident republiky, který je podle Ústavy vrchním velitelem ozbrojených sil, oprávněn k uzavírání takové smlouvy pověřit předsedu vlády?

Postupoval předseda vlády správně, když podepsal smlouvu, která upravuje aspekty nejen vojenské, ale i ekonomické spolupráce?

Kromě problematiky mezinárodních smluv je pro celkový kontext nezbytné zmínit i právo Evropské unie, do které Česká republika vstoupila dne 1. 5. 2004.

Právo Evropské unie je závazné pro všechny její členské státy. Jisté známky ovlivnění vnitrostátního práva České republiky však bylo možné vysledovat již před naším vstupem do Evropské unie. Tímto krokem totiž stát akceptuje tzv. *acquis communautaire*, tj. pojem, který označuje stupeň harmonizace, jehož bylo v rámci aktů práva Evropské unie konkrétním členským státem dosaženo (Vlachová, 2021, s. 12). Je tedy zřejmé, že soulad právního řádu budoucího členského státu s evropským právem tak musí být v určité míře zajištěn ještě před vstupem státu do Evropské unie. Prakticky tak probíhaly harmonizační snahy České republiky ve vztahu k jejímu právnímu řádu již řadu let před tím, než došlo ke vstupu do Evropské unie (Vlachová, 2021, s. 12).

Instituce Evropské unie vydávají legislativní akty, z nichž nejdůležitější jsou nařízení a směrnice. Nařízení je přímo závazné pro všechny orgány a osoby (tedy i přímo pro všechny fyzické a právnické osoby). Není nutné provedení transpozice do právního řádu členského státu. Naproti tomu jsou směrnice

závazné primárně pro samotné členské státy, kterým ukládá, jakého výsledku má být dosaženo, včetně lhůty, do kdy se tak má stát (zpravidla dva roky).

Pro aplikaci práva Evropské unie a jeho vztahu k vnitrostátnímu právní řádu jako celku platí řada pravidel, která se zformovala za dobu existence Evropské unie především na základě rozhodovací praxe Soudního dvora Evropské unie (Vlachová, 2021, s. 12). Můžeme tak zjednodušeně hovořit zejména o třech hlavních principech charakterizujících vztah českého vnitrostátního práva a práva Evropské unie, a těmi jsou (i) princip eurokonformního výkladu, (ii) princip přímého a nepřímého účinku, nebo (iii) zásada aplikační přednosti (ovšem najdou se i další). V zásadě se však dá říci, že i prameny Evropského práva mají přednost před zákonem, a jsou tedy nadřazeny českým zákonným normám (Vlachová, 2021, s. 13).

CVIČENÍ 4

Zkuste si vyhledat nálezy Ústavního soudu, ve kterých se vyjadřoval k souladu tzv. Lisabonské smlouvy s ústavním pořádkem. K jakým závěrům Ústavní soud v odkazovaném případě dospěl?

Shrnutí kapitoly

- Mezinárodní právo veřejné lze charakterizovat jako soubor pravidel a norem, které upravují vzájemné vztahy nejméně dvou rovných subjektů, zpravidla států.
- Vnitrostátní právo lze charakterizovat jako soubor pravidel a norem, které upravují práva a povinnosti jejich adresátů (fyzických a právnických osob), kteří jsou vůči státu jakožto jejich původci v podřízeném postavení.
- Na vztah mezinárodního a vnitrostátního práva lze nahlížet různými způsoby, kdy v právní teorii převažuje tzv. „dualistický“ a „monistický“ koncept.
- Dualistická koncepce je právně-doktrinální teorie, která pokládá vnitrostátní a mezinárodní právo za dva různé systémy.
- Monistická koncepce je právně-doktrinální teorie, která pokládá vnitrostátní a mezinárodní právo za jeden ucelený systém, kde při kolizi norem převažuje mezinárodní právo.

Klíčová slova

- Mezinárodní právo veřejné
- Vnitrostátní právo
- Dualistický koncept
- Monistický koncept

Řešení ke cvičením

Cvičení 1

V mezinárodním právu veřejném nelze legálně vystupovat proti jiným subjektům (státům) z pozice síly. Prostředkem řešení sporů mezi státy musí být vždy diplomacie, nikoliv násilné či vojenské akce. Tyto, pokud už musí být provedeny – a nemají přitom být považovány za akt agrese, by vždy měly mít mandát Rady bezpečnosti Organizace spojených národů.

Výjimkou z pravidla zákazu použití síly pak je koncept tzv. „práva na sebeobranu“, kdy stát, který je druhým státem napaden, může vést odvetné vojenské akce ve snaze zastavit agresi, která vůči němu směřuje. Sebeobrana přitom může začít ještě před samotným napadením, je-li již zcela jasné, že k němu v nejbližší době dojde. Jinak řečeno, není nutné, aby stát, jež má být napaden, čekal na to, až útok započne.

V poslední době se lze však bohužel setkat i s tím, že tato pravidla nejsou ze strany některých států respektována, což vede k politickým, ekonomickým i vojenským problémům. Příkladem porušování mezinárodního práva může být obsazení poloostrova Krym Ruskou federací v roce 2014, nebo také invaze Ruské federace na Ukrajinu v roce 2022.